

ИСТОРИИ

ПУЛЬС МИРУ НА ДОНБАСІ

Уляна Буцяк

**"Ми, люди, і там
сміємося й тут
сміємося однаково"**

3 жовтня в Україні відзначався День учителя. З цієї нагоди для рубрики «Правила життя» CivilM+ поспілкувався з Улянєю Буцяк, учителькою і волонтеркою, яка на місяць змінила свою школу в селі Тейсарів на Львівщині на школу м. Щастя Луганській області, та лауреаткою загальнонаціональної премії для українських учителів Global Teacher Prize Ukraine у номінації «Вибір серцем». Проєкт «Вчителі-волонтери Луганщини» реалізується БФ «Восток SOS».

Передусім я — вчитель. Якщо ти вчитель, це одразу впливає на повсякденне життя, на сім'ю, на вільний час. Моя історія волонтерства на сході України саме така, вона про те, які в мене пріоритети. Це не тільки професія, це вже сутність мого життя, яка завжди зі мною. Я впевнена, що вчителі навчають та живуть

серцем, а розум уже потім підключається. **Я хочу разом із дітьми вчитися новому, розвивати більш вільне та демократичне мислення та свідомість.**

Навчання для мене ґрунтується на власному прикладі. Дуже люблю цитату Папи Римського: «Власний приклад — це найкраща проповідь». Інколи навіть не треба нічого словесно пояснювати, — тільки прикладом уже можна зробити багато. І досвід волонтерства для мене саме про це, він навіть є ключовим. Тепер я вже від нього відштовхуюся. **Багато рішень сьогодні приймаю з огляду на той місяць чи півтора, що я була на Донбасі. Інколи відчуваю, що в цього часу більша вага, ніж у мого попереднього досвіду.**

Усі події на Донбасі — це ж не було десь окремо. І мене, й усе наше середовище сколихнула смерть вчительського сина Тараса Матвіїва. Він загинув, рятуючи двох своїх побратимів. З 2014-го року ми в школі завжди долучалися до волонтерства, маскувальні сітки плели, збирали продукти, і це стало вже повсякденним. Я шукала відповіді, завжди обдумувала: «А чим я можу допомогти?». Розуміла, що я не воїн і не лікар, щоби поїхати на Донбас. З дітьми ми теж говорили, що наша місія — добре виконувати свою роботу, тут бути потрібним, жити гідно, чесно, бути активним та, головне, небайдужим. Що ми з ними теж причетні до всього, що відбувається в нашій країні. **Головне — не зневірюватися й не звикати до війни.** Коли це стосується близьких, то набагато важче, ніж бачити статистику. Це не історія, це дотепер поруч із нами відбувається.

У грудні 2020 я побачила на сайтах вчительських, що «Восток-SOS» шукає волонтерів працювати на Донбасі. Я не була дуже впевненою в собі, думала: «От заповню, але чи потрібні ми там, чи дійде черга до мене?». Але все ж за кілька днів заповнила заяву. Близькі розуміють, що я у всьому хочу брати участь, але багато хто питає, а чому саме я й чому саме туди, є ж щось ближче? І чому мені не лячно? Ті, хто питали — різні, і передпенсійного віку, і молоді є, але вони всі не дуже мандрували країною, про Донбас знали з телевізора, чи то з інтернету... **А ті, хто повертаються звідти, небагатослівні. Від них не дуже дізнаєшся, що і як там, та й ніхто не сміє до них дуже глибоко в душу лізти, розпитувати. Це важливо й цікаво знати, але і страшно питати.** Ось я і відправилася в місто Щастя на Донбас. За два дні ми з колегою вже відчували себе так, нібито ми вже два роки там мешкаємо. Ті, хто нас зустріли, майже одразу стали близькими, рідними. Людська підтримка, навіть словами, вона дуже й дуже помічною була.

Поїхала з найкращими намірами встановлювати той місточок між Сходом та Заходом. А ось чи є він уже, чи нема — не знала. Звичайно, у мене були страхи й застереження. Найбільше я боялася за мову. Я знала, що там люди переважно спілкуються російською, а я російською неприродно буду звучати, не зможу передати свої відчуття. Підтримувала себе, що їду до школи, люди там нормальні, я теж людина нормальна, у руках себе вмю тримати, ми порозуміємося. Але ж **хвилювалася, чи я справлюсь з усім, зокрема емоційно. Насамперед — як показати, що ми, з Заходу країни, не страшні. І ще — розповідати після повернення, що мешканці Сходу, Донбасу, такі самі люди, вони вже пережили багато й теж хочуть жити в мирній Україні.**

Як освітянка, я хотіла допомогти налагоджувати діалог, крок за кроком. **Зміни неминучі, але щоби дістатися спільної мети, усі ми маємо йти на поступки.** Діти дуже щирі там, та й освітній процес правильний. Але ж їм практично ніде

було чути української мови чи черпати культуру. Я б казала, недостатньо політики сучасної. Школа цього прагне, є закон про мову, але то дуже тривалий процес. Важливий та тривалий. Але й нам є, що запозичити зі школи в Щасті! Я вражена, як вони, не боячись, на повну використовують автономію навчального закладу, повністю користуються законом про освіту. Тобто вони незалежні від міністерства чи місцевого самоврядування, і керують, спираючись на свою ситуацію та умови. І технічний процес навчання там використовують теж на повну.

Насамперед я намагалася щось цінне для мене привнести в методику виховання та спілкування з дітьми. Вважаю, що ми на Львівщині тут діємо вільніше, а там ще трішки страх панує. **Дитина приходить, й ось лекція, вона має слухати. Діти не розуміють, що вони є на рівних. Бояться дискутувати, висловлювати власну позицію, помилятися. Тут ми вже відчуваємо це природним, з дітьми спілкуємося вільно, а там діти бояться щось сказати, бо це вчитель говорить, а як йому можна заперечувати?** То ми з іншими волонтерами мали довести, що насправді хочемо почути вас, хочемо віддачі. Ми ж не приїхали їх перевіряти. Ми щодня лупали цю скалу, і вже наприкінці волонтерства в спілкуванні щирість почали бачити, і вони нашу теж. Впевнена, що треба більше таких мостів будувати. Щомісяця приїжджати, і нам, й іншим, й організаціям громадським. І діти б звикли, і розкрилися на повну.

Я вдома викладаю інформатику, а в Щасті була педагогом-організатором, відповідала безпосередньо за дозвілля та виховний процес. Це й лідерства стосується, і навіть психології трішки, мені дуже це підійшло, бо люблю громадську й позашкільну діяльність. Зокрема, організовувала свята, акції, культурні події. Було і святкування днів народження Тараса Шевченка та Лесі Українки, і відзначання Дня Небесної Сотні. І квести, і диспути, і тиждень добрих справ, і діткам таке полюбилося дуже. У нас був диспут із прав людини, поваги до неї. І знаєте, діти дуже підготувалися й намагалися довести, що в них теж є права. **Чи в школі, чи вдома, людина вже народжується з правами. Але не всі дозволяють їм у тому середовищі користуватися ними, вони навіть не мають де застосувати ті права і звикли до цього.**

Школа та освіта в цілому у всіх сферах життя мають ключову роль. І в миротворчості теж. Діти ж виростуть, і будуть у життя нести те, чому їх навчила школа й сім'я. Не тільки знання, але людськість і виховання. От був би великий державний проект, щоби за обміном працювали саме вчителі, так щоб із західних регіонів люди везли свою культуру на Донбас на цілий місяць, а люди зі сходу приїжджали сюди! Вони б побачили, що тут у нас прекрасно, гори є, ліси, Львів із шикарними пам'ятками. А ми б поїхали та побачили їхнє життя, і ті терикони та степи. А головне — що **ми, люди, і там сміємося й тут сміємося однаково.** Тоді людям уже не було б треба телевізора чи політика, щоби їм хтось розказував, які люди є на Донбасі, чим вони керуються та як живуть. Розумієте, мене вже тепер ніхто не переконає, ні стереотипу чи думки своєї не нав'яже. Через ці знайомства з людьми в Щасті я маю вже власну позицію та

думки. Якби такі проєкт були постійно, якби багато людей змогли взяти участь і для держави це було б важливо, то міст, напевне, уже давно проклався б. І він був би дуже міцним.

За місяць у Щасті було кілька людей, може три чи п'ять, які нас не сприймали. Ми вже поїхали, а вони ще й не зрозуміли, чого ми приїжджали. Але практично з усіма ми порозумілися. І це тільки початок історії — потім вони приїхали до мене, їхали на тренінг, і на тиждень до нас у гості на Львівщину. **Вони хочуть вільно почувати себе в Україні, без страху та паніки.** Як їх радо всі зустріли! Я питаю: «Чи відчули ви себе під якимось тиском? Чи хтось вас образив, що ви приїхали з Донбасу та спілкуєтесь російською?». Ні! Усі з відкритою душею, їх щиро зустрічали.

Я думаю, що люди в Росії, вчителя, напевне, усе розуміють і відчувають, але не мають чи сили волі, чи впевненості подолати страх. Там теж є інтелігенція, теж люди світ бачили. Але все ж таки страх має вагомий вплив. Я знаю, переступати через внутрішні побоювання дуже важко. Але якщо наважитися, дуже тішишся, що подолав той бар'єр. Кожна людина багато чого відчуває, інколи хоче виговоритися, інколи пожалітися. І людина людину може зрозуміти. Усі прагнуть миру, жодна людина, чи в Росії, чи в іншій частині нашої планети, не хоче жити в умовах війни, не маючи стабільності. **Я хочу побажати, щоби ми вміли долати свої страхи та бар'єри між людьми.** Це ж добре, що всі люди різні, людська єдність — у різноманітті.

Є дуже добра книжка, яку я можу порекомендувати тим, хто хочуть дізнатися про Донбас. Це «Я змішаю твою кров із вугіллям» Олександра Михеда. Він мандрував там тривалий час, спілкувався з мешканцями, різні думки чув і занотував. Він не брав за мету проаналізувати й дати якесь своє пояснення, він просто ставив різні питання перехожим, і ситуації з повсякденного життя записував. Ми питали в Щасті, що треба читати. Коли були активні бойові дії, людям про це важко було думати, а зараз уже активізувалися письменники, журналісти, громадські організації. З часом, як усе стихне, думаю, ми багато літератури доброї, справжньої матимемо. **Кращого за реальні людські історії нічого немає, коли вони виллюються на сторінки та розповсюдяться, тоді ми знатимемо справжню історію.**